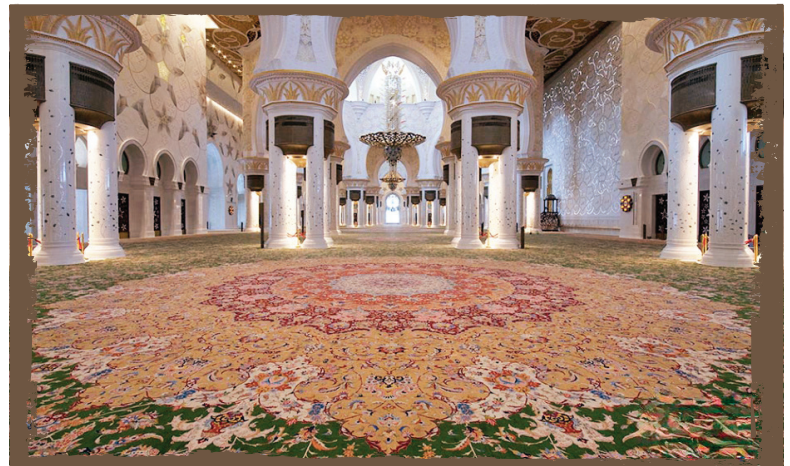

صفحات «روایت تهران» که پیش روی شماست، به انعکاس روایت‌های خواندنی تاریخ تهران قدیم و سرگذشت شخصیت‌ها و نامداران خیابان‌ها و گذرگاه‌ها و واقعه‌های تأثیرگذار و تاریخ شفاهی طهران تعلق دارد. با عکس‌های یادمانداز خاطرات تهران دیر و زو قصه‌ها و ماجراهای پس پشت این عکس‌ها، شما هم می‌توانید در انتشار این صفحه که متعلق به خود شما و شهر شماست ما را همراهی کنید. «همشهری» بهترین عکس‌ها و قصه‌هایی را که برای ما ارسال می‌کنید با نام خودتان منتشر و شما «همشهریان همراه» هدیه‌ای تقدیم می‌کند.

رونمایی در تهران، ثبت در گینس

نام: فرش سترگ

ویژگی: بزرگ‌ترین فرش دستباف جهان

بودند، خود پروژه‌ای بزرگ بود. عرض بزرگ‌ترین فرش جهان ۱۳۳ متر، طول آن ۴۰ متر و قطر بخش محراب آن ۸ متر است که در مجموع مساحتش ۵ هزار و ۳۴۴ مترمربع گفته می‌شود. این فرش در ۹ قطعه مجزا بافته شده و تمام قطعات فرش پس از بافت به مسجد شیخ زاید ابوظبی منتقل و در مدت ۳ ماه با توانمندی و مهارت مجرب‌ترین استادکاران ایرانی به هم متصل شد. این فرش نفیس را ۱۲۰۰ بافنده ماهر نیشابوری طی ۱۸ ماه در دو نوبت کاری بافتند.

نقشه این فرش افشان شاه‌عباسی، طرحی با ۴ ترنج کناری و یک ترنج مرکزی و محرابی با شمشه‌ای بزرگ و مشعشع است. در زمینه فرش از رنگ سبز استفاده شده که به کارگیری آن بسیار هوشمندانه بوده است زیرا این رنگ نمادی از سرسبزی و طراوت است. همچنین رنگ مورد علاقه شیخ زاید نیز بوده است و به دلایل مذهبی یادآور گنبد مسجد خضرا در بین مسلمانان است. از سوی دیگر، رنگ طلائی (بژ) حاشیه فرش یادآور صحراهای امارات است. در این فرش خطوط و برجستگی‌هایی برای نظم‌دهی به صفوف نمازگزاران هنگام پرداخت آن تعبیه شده که خلایق هنرمندان ایرانی را به رخ می‌کشد.

مهارت و هنر استادان قالی‌باف، راجه‌برج و نخ‌بند درم تنیده شد تا بزرگ‌ترین فرش دستباف جهان در کتاب رکوردها (گینس) با رونمایی این فرش در تهران، ثبت شود. این فرش تاریخ‌ساز در مسجد شیخ زاید در شهر ابوظبی کشور امارات گسترده شده است. بزرگ‌ترین فرش دستباف جهان ۹ مرداد ۱۳۸۶ در مصالای تهران با حضور مسئولان کشوری و جمعی از هنرمندان فعال که در به ثمر رسیدن این اثر «سترگ» نقش داشتند، در معرض دید عموم قرار گرفت تا بدرقه‌ای شایسته برای این اثر منحصر به فرد در تاریخ فرش‌بافی جهان باشد. مهرشاد کاظمی، تهران‌پژوه، درباره این اثر تاریخی و ناب می‌گوید: «این فرش توسط هنرمندان و بافندگان بزرگ‌ترین و قدیمی‌ترین مجموعه تولید و بازرگانی فرش دستباف ایرانی-شرکت سهامی فرش ایران-طراحی، تولید، نصب و نگهداری شد. پس از بافت، قطعات نه‌گانه برای بررسی نهایی و رونمایی از این شاهکار منحصر به فرد به تهران منتقل شد. ۳۵ تن فرش که گره‌گره کنار هم قرار گرفته

نمایش هنر آفرینی عمواغلی‌ها در قصر شاهی

موضوع: بافنده‌های فرش‌های کاخ‌های تهران

ویژگی: بزرگ‌ترین فرش‌هایی که در تهران به نمایش گذاشته شده‌اند

یکی از آثار هنری کاخ‌موزه‌های سعیدآباد، نیاوران و مرمر، قالی‌های دستبافی است که طرح و نقشه‌های چشم‌نوازی دارند. در دوره پهلوی قالی‌های اعلاء و بی‌نظیری به همت دست‌ان پر توان ۲ هنرمند بافته شد: عبدالمحمد و علیخان عمواغلی، فرزندان محمد عمواغلی بودند که راه پدر در زمینه فرش‌بافی را ادامه دادند. بافت بزرگ‌ترین قالی در بار به علیخان واگذار شده بود و یکی از معروف‌ترین قالی‌های منصوب به او به دیوار پشت میز سلطنت محمدرضا پهلوی نصب شده بود و دیگری به ابعاد ۴ متر مربع در ساختمان اتاق کنفرانس بانک ملی است. توج‌زوله، محقق و کارشناس فرش در خصوص فرش‌های عمواغلی می‌گوید: «اگر از هر کدام از آثار عمواغلی یک گل کوچک در سطح سطح نقشه فرش حذف شود، مثل یک حفره در سطح فرش خودش را نشان می‌دهد و همه چیز نقشه به هم می‌خورد. معیار عمومی‌ای که برای بافت فرش خوب

باید در نظر گرفت در فرش عمواغلی وجود دارد و بعد از آنها کسی نتوانست کار فرش را به خوبی ادامه دهد.» بین فرش‌های عمواغلی‌ها و فرش‌های دوره صفوی حلقه‌های اتصال وجود دارد. در واقع می‌توان گفت عمواغلی‌ها هویت فرش ایرانی را زنده نگه داشته‌اند. علاوه بر این، بزرگ‌ترین فرش عمواغلی با طرح شیخ‌صافی در ناهارخوری بزرگ کاخ ملت مجموعه فرهنگی تاریخی سعیدآباد در معرض دید علاقه‌مندان قرار داده شده است. این فرش در اندازه ۱۴۵ مترمربع است که می‌توان آن را بزرگ‌ترین فرش بافته شده در ایران دانست.

استفاده از طرح قالی روی سقف، یکی از هنرهایی است که در کاخ سبزه سعیدآباد دیده می‌شود. نصرالله حدادی، تهران‌پژوه درباره چگونگی هماهنگی فرش و سقف در این کاخ می‌گوید: «نمونه طرح فرش که در کاخ سبزه پهن شده است در سقف هم به صورت آینه‌کاری مشاهده می‌شود. به‌طور حتم میان آینه‌کار و بافنده فرش از قبل هماهنگی وجود داشته و طراح با در نظر گرفتن این موضوع نقشه را طراحی کرده که زیبایی خیره‌کننده‌ای به این کاخ داده است.»

تابلوهای مرغوب و پرطرفدار با مارک «سائل خانه» تهران

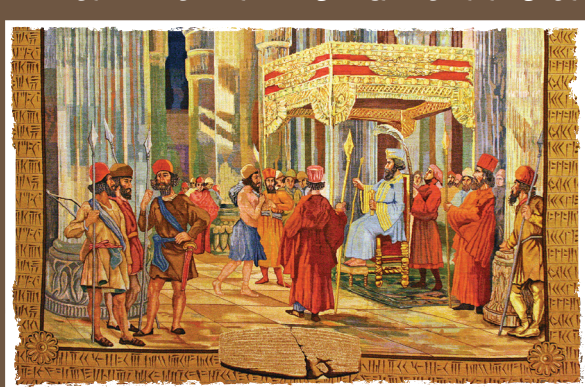
موضوع: تابلوفرش

ویژگی: تزئینی و بافت‌های متفاوت

درباره این موضوع که نخستین بار چه کسی تابلوفرش بافت و بعد از آن باب شد که بسیاری از مردم از فرش به‌عنوان یک کالای تزئینی و تجملی استفاده کنند و آن را به دیوار نصب کنند، سند رسمی‌ای موجود نیست؛ اما با توجه به اینکه اصولاً کار فرش و قالی و فرابند بافت آن با زحمت کشیدن گره خورده است، تابلوفرش هم در زمره کالاهای با ارزش میان مردم تلقی می‌شد و بسیاری از خانواده‌ها علاقه‌مند بودند تا دست‌ترنج چشم‌نواز مادر، همسر یا خواهرشان را روی دیوار نصب کنند و ما به فخرشان باشد. قنبر سیف‌محمدی، از استادان و پژوهشگران حوزه فرش، با بیان این نکته می‌گوید: «بافت فرش مسیر پرزحمتی داشت و ایرانیان علاقه‌مند به حمایت و حفظ این کالای هنری ارزشمند حاصل زحمت عزیزان‌شان بودند. به همین دلیل اغلب کاسیان بر اساس سلیقه و علاقه

شخصی تابلوفرشی را بر دیوار مغازه یا محل کسب و کار یا خانه‌شان نصب می‌کردند. این تابلوفرش‌ها ممکن بود تصویری ساده از یک منظره یا درخت و... باشد. در واقع، با مهاجرت هنرمندان قالی‌باف به تهران، به‌ویژه در دوران قاجار، هر کدام هنر فرش‌بافی شهر خودشان را با طرح و نقشی متفاوت برای پایتخت نشینان سوغات می‌آوردند. تقریباً هنر تابلوفرش‌بافی و فرش‌بافی در تهران به‌صورت تلفیقی درآمده است.»

برای طرح‌های تابلوفرش‌ها از تصاویر مناظر زیبای طبیعت با یکی از کوبلن‌های فرانسوی استفاده می‌کردند اما این تصویرسازی‌ها به مرور زمان به سمت بافت تصاویر تمثال‌آئمه، آیات قرآنی، تصاویر پادشاهان و تصاویر خانوادگی سوق پیدا کرد. این پژوهشگر حوزه فرش درباره معروف‌ترین تابلوفرش‌های باقیمانده با نقش چهره پادشاهان و شخصیت‌های سیاسی می‌گوید: «در ساختمان شهرداری تهران قدیم مجموعه میدان مشق، ۲ تابلوفرش قدیمی هست با تصویر ۴ چهره سیاسی که عمر آنها به بیش از ۱۵۰ سال می‌رسد.» به گفته قنبر سیف‌محمدی، در زمان محمدعلی‌شاه قاجار در تهران برای نگهداری و ساماندهی متکدیان، خانه‌هایی که عامه مردم به آنها گداخانه می‌گفتند راه‌اندازی شدند که در آنها قالی‌بافی هم انجام می‌شد و جالب این بود که فرش‌های بافته‌شده در این خانه‌ها یکی از بهترین انواع فرش‌ها محسوب می‌شدند و گوشه هر کدام از آنها علامت «سائل خانه» حک می‌شد.